

ПРОФИЛИРАНА ГИМНАЗИЯ „ЯНЕ САНДАНСКИ“

град Сандански, бул. “Свобода” 12

тел: директор: 0746/3 20 55, секретар: 3 03 52; e-mail: info-104101@edu.mon.bg

---

УТВЪРЖДАВАМ: Снежана Николова

*Директор на
ПГ „Яне Сандански“
гр. Сандански*

**УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА
ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО,
ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО
ОБРАЗОВАНИЕ
ПГ „ЯНЕ САНДАНСКИ“,
ГР. САНДАНСКИ
УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА**

Приета на заседание на Педагогическия съвет, протокол

№ 23 от 09.09. 2026 г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Настоящата програма се прилага и по отношение реализацията на дейностите, свързани с работата по Национална програма „Без свободен час“, модул 1 „Без свободен час в училище“.

Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.

Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.

Екологично образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.

Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

II. ЦЕЛ, ОСНОВНИ ЗАДАЧИ И ПРИНЦИПИ

Главната цел на настоящата програма е да се ангажира „свободното“ време на учениците в училище по жизнено важни въпроси, които в една или друга степен не се изучават по учебни предмети от училищния учебен план.

Специфичните цели визират:

- насърчаване и подкрепа на децата и младите хора в процеса на социализация и утвърждаването им като достойни граждани;
- придобиване на нагласи, знания и умения, необходими на всички, за да учат цял живот, да се трудят и проявяват високо гражданско съзнание;
- максимално развитие потенциала на всяко дете/юноша и възможност за самореализация като зачита правилата и не накърнява правото на другите да осъществяват своите житейски планове.

Основни задачи:

1. Създаване на благоприятна педагогическа обстановка, която да осигури на учениците възможност да осъзнаят и осмислят всички аспекти и измерения на ГО.
2. Запознаване на учители и класни ръководители с нови, успешни педагогически практики, ценен чуждестранен опит, осигуряване на компетентна помощ от експерти.

3. Учениците да участват пряко в дискусии, форуми и дебати по обществено значими и социални въпроси.
4. Да се изградят у тях нагласи за грижливо отношение към продуктите на човешкия труд.
5. Изграждане на гражданска култура чрез овладяване на граждански знания и формиране на граждански навици и добродетели, позитивна ценностна система и обективен правилен светоглед.
6. Възпитание в дух на демократично гражданство и патриотизъм, национално самочувствие и гордост.
7. Ефективно здравно и екологично възпитание, предпазване от рискове, заболявания и зависимости, насочване към здравословен начин на живот, физическа активност, спорт и туризъм.
8. Формиране на разумна потребителска и финансова култура, спестовност, почит и уважение към труда на хората, съхраняване и естетизиране на учебната среда.
9. Поетапно и в зависимост от възрастта да се изградят представите на младите хора за начина на живот и проблемите в съвременните условия в страната и в ЕС.
10. Да се формира достатъчна за етапа на образование организационна, икономическа, здравна, естетическа и екологична култура.

Училищната програма е построена върху няколко принципа:

- Интеграция и мултидисциплинарност през целия курс на обучение 8 – 12 клас, без да се предвиждат допълнителни учебни часове чрез използване на съдържателния и технологичен капацитет на основните учебни дисциплини и на дейността на класния ръководител.
  - Постепенност, прогресивност и спираловидност на процеса на обучение и възпитание. Всички аспекти на ГО се застъпват още в начален етап, а във всяка следваща степен тяхното съдържание се обогатява, разширява и усложнява, съобразено с ДОС.
  - Ориентираност към всяко дете, към конкретния ученик, равен достъп за всеки и всички, сътрудничество, отговорна комуникация и хуманизъм на педагогическите взаимодействия.
  - Плуралистичност на обучението, паралелни интерпретации, представяне на различни гледни точки и изключване на всякакви идеологизации.
  - Активност, самостоятелност, съотговорност, ефективност при търсене на аргументи, варианти, идеи, форми и методи и тяхното реализиране.
  - Гъвкавост, диалогичност, дискусийност, новаторство, творчество.
- Програмата предлага възможни модели, а учители, ученици могат да избират варианти, съобразени с конкретните условия в нашето училище, своя клас, актуални потребности на децата и юношите във възникнала ситуация, нагласите на родителите и др.

III. ПРИМЕРНИ ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ
1. Самовъзпитание на волята "Изгради се сам"
2. Заедно срещу домашното насилие
3. Правилата на обществото – гаранция за сигурен живот
4. Трафикът на хора или съвременното робство
5. Правете това, което позволяват възможностите ви
6. Укротяване на гнева.
7. Етническа, религиозна и езикова принадлежност
8. Пристрастяване към хазартни игри, интернет – как да се спасим

9. Агресията – норми и отклонения.
10. Семейството и формиране на агресивно поведение.
11. Малолетни, непълнолетни и пълнолетни – права и задължения
12. Конфликтите – как да ги разрешаваме
13. Етикеция, култура на поведение на обществено място
14. Свободното време и хоби
15. Световните религии.
16. Методи на сектите и травми, нанесени от тях
17. Символи на Република България
18. Права и отговорности на българския гражданин – какво зная и какво не зная
19. Празници, обреди и ритуали
20. Манастирите в България – огнища за запазване на българщината
21. Ценностна система. Видове ценности.
22. Обществено значение на различните професии и техния принос за общото благополучие.

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ
1. Здравето като ценност и качество на живота
2. Изкуството да сме здрави
3. Режим на хранене
4. Здравословна храна

5. И кафето, и чаят могат да бъдат вредни
6. Хранителни разстройства - анорексия, булимия, преяждане
7. Храната - приятел или враг
8. Наркотиците - илюзия, страдание, престъпност
9. Промени в моето тяло
10. Интимност и интимни отношения
11. Болести, предавани по полов път
12. Методи на контрацепция
13. Не на тютюнопушенето
14. Лична хигиена
15. Спортувайте преди всичко за здраве
ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ
1. Видове отпадъци - битови, производствени, строителни и др.
2. Видове замърсявания на околната среда - последици
3. Правила за съхранение и работа с опасни вещества и смеси
4. Биологично разнообразие - намаляване и изчезване на определени видове
5. Биологично разнообразие - браконьерство
6. Категории защитени територии
7. Енергоспестяващи източници
8. Екологични проблеми – природни бедствия
9. Разделно събиране на отпадъци .Рециклиране
ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ
1. Културни идентичности
2. Заедно учим, играем и творим
3. Богатство на различни култури
4. Културни различия
5. Интеркултурни отношения
6. Конфликти в мултикултурна среда
7. Да приемем различията до нас, защото и ние сме различни от него
8. Проблеми с приятелите
9. Общуване с връстниците

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Повишаване на личното самочувствие на обучаваните и формиране на умения и нагласи за участие в проблемите на класа, училището, обществото;
2. Умения за активно участие в социалния и обществен живот на страната;
3. Знания за здравословен начин на живот;
4. Приобщаване към личните и обществени проблеми;
5. Изграждане на собствена позиция по социално-значими въпроси и умения за изразяването ѝ;
6. Перспективно мислене, отговорно отношение и положителни нагласи към хората и света като цяло;
7. Умения за водене на социален диалог по наболели проблеми на училищно ниво, в семейството, обществото;
8. Създаване на социални контакти;
9. Знания за духовните и социалните ценности, интеркултурност;
10. Изграждане на усет за индивидуалност;

V. ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

1. Всеки преподавател има право на избор на тема от учебната програма. При избора се има предвид възрастта на учениците и най-вече техният интерес към определена проблематика.
2. Да няма дублиране на теми в един и същ клас и паралелка.
3. Основна форма на работа – дискусия. Други форми – казуси, анкети, изследвания, сборки, ситуационни игри, тематични презентации.
4. Основен принцип на работа – активност и дискусийност, които позволяват активно участие на учениците, възможности за изразяване на собствени ценности, нагласи, гледни точки.
5. Взематата тема се нанася в електронния дневник на класа/паралелката от заместващия учител в съответния „свободен“ за деня учебен час. На мястото на темата се записва: „Гражданско образование“, „Здравно образование“, „Екологично образование“ или „Интеркултурно образование“ и съответната тема от настоящата програма.
6. Обучението по учебната програма не предполага вписване на цифрови оценки на учениците. Оценката от участието им е само качествена.
7. Попълва справка-декларация /по образец 2/, в която отразява броя на реално взетите учебни часове от преподавателската работа на отсъстващия учител, определена съгласно утвърдения Списък-образец № 1 за учебната 2025/2026 година.
8. Контрол по изпълнението на учебната програма се осъществява от директора на училището и от заместник-директора по учебната дейност (председател на екипа по изпълнение на Национална програма „Без свободен час“).